

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Поліщук Ірини Віталіївни

«Освітня і експериментально-виховна діяльність

Тамари Дмитрівни Дем'янюк (1944–2013)»,

що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами

Нині у час відстоювання української державності, вибору українського народу європейських цінностей і прагнення розбудувати демократичну правову державу та водночас реформування вітчизняної системи освіти, затребуваним є вивчення внеску видатних особистостей у ці процеси, які своєю діяльністю і творчим доробком прислужилися у справі виховання нового покоління українців та ствердження національної ідеї в освіті й науці. Творче використання спадщини педагогічних персоналій сприятиме вирішенню низки сьогоденних актуальних проблем у сфері освіти й виховання, зокрема формування Людини, самодостатньої особистості, лідера, новатора, Громадянина, Патріота України в умовах Нової української школи.

Відтак, видається присутнім звернення до напрацювань Тамари Дмитрівни Дем'янюк, педагогічна творчість якої є масштабною та багатогранною. Випереджаючи час і стратегічно відчувуючи запити суспільства, учена – ще від здобуття Українською державою незалежності – спроектувала систему наукових і педагогічних поглядів на проблему виховання як процес становлення Людини та Громадянина Української держави. Таке бачення набуває надзвичайної актуальності нині, за умов агресії російської федерації, коли український народ захищає свою незалежність, соборну державність, стверджуючи національну ідею. Знана педагогиня наполягала на слухності цілеспрямованого та систематичного виховання підростаючого покоління саме на ґрунті культурно-історичних традицій українського народу, виокремлювала основні вектори та пріоритетні завдання організації процесу виховання громадянина України в закладах освіти різного рівня – особливо переконливі в час агресії росії проти української державності; та все означене успішно поєднувала проваджуючи інноваційну дослідно-експериментальну діяльність у закладах освіти – експериментальними майданчиками було всеукраїнського (19 напрямів) та регіонального рівня (47 закладів освіти і 8 методичних кабінетів).

Актуальність дослідження Поліщук Ірини Віталіївни зумовлена сучасними запитамі зорієнтованими на вивчення наукових і педагогічних ідей видатних

вітчизняних педагогів, представників когорти фундаторів сучасної педагогічної думки, зокрема освітньої й експериментально-виховної діяльності Т. Д. Дем'янюк як однієї з ініціаторів розвитку сучасної педагогіки, а саме такого її розділу, як теорія і методика виховання, що і представлено у дисертаційному дослідженні.

Авторка звертається до аналізу й обґрунтування джерельної бази, яку класифіковано за змістовим і видовим критеріями: нормативно-правові документи, що регулювали систему освіти у досліджуваній період; понад 250 друкованих праць вченої (монографії, навчальні посібники, підручники, статті, тези, лекції, доповіді, брошури); наративні джерела (спогади членів родини, сучасників ученої, її колег, учнів і послідовників); публікації періодичних видань («Советская педагогика», «Радянська школа», «Рідна школа», «Завуч», «Початкова школа», «Світ виховання»; «Позакласний час +»; «Філософія. Педагогіка. Суспільство», «Радянська освіта», «Освіта України», «Радянська Україна», «Вільне слово», «Радянське слово», «Червоний прапор» та ін.), що уможливило здійснити аналіз сукупності ідей, поглядів, котрі визначали спрямованість діяльності Т. Дем'янюк; інтерпретаційні джерела (праці, що містять загальний суспільний контекст; автореферати, дисертаційні дослідження, монографії, матеріали наукових конференцій і публікації в сучасній періодиці); також схарактеризовує історіографію дослідження.

Слід відмітити, що у процесі дослідження використовувалися матеріали фондів Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського НАН України, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України, Державного архіву Рівненської області, наукової бібліотеки й архіву Рівненського державного гуманітарного університету, архіву Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, сімейного архіву родини Дем'янюків.

Ураховуючи все означене, а також через відсутність цілісного дослідження у визначеному напрямі, дисертаційна робота, безсумнівно, є актуальною та має науково-практичну цінність.

Важливість дисертаційної роботи Поліщук І. В. підтверджує й те, що вона виконувалася відповідно до тематики комплексного дослідження кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету «Теоретичні та методичні засади різновекторності інноватики у вихованні: досвід, реалії, перспективи» (державний реєстраційний номер 0115U000268). Тема дисертації затверджена Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 6 від 27 червня 2018 р.), узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 27 листопада 2018 р.).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації

Оцінюючи найважливіші результати дисертаційного дослідження Поліщук І. В., слід віднести такі:

- цілісний аналіз освітньої та експериментально-виховної діяльності Т. Дем'янюк й розкриття змісту її наукових поглядів в контексті розвитку вітчизняної освіти ХХ-ХХІ ст.;
- визначення провідних чинників формування педагогічного вчення Т. Дем'янюк, здійснення характеристики напрямів її освітньої діяльності; представлення науково-педагогічного портрету вченої, дослідниці та науковця;
- аналіз наукової школи професора Т. Дем'янюк та з'ясування того, що за типом наукової діяльності її школа є науково-дослідною; за типом наукової ідеї, яка досліджується – експериментальною; за функціональним призначенням знань – прикладною; за рівнем локалізації – всеукраїнською;
- розкриття змісту експериментально-виховної діяльності закладів освіти м. Рівне та Рівненської області під керівництвом Т. Дем'янюк, які виступали експериментальними майданчиками всеукраїнського (19 напрямів) та регіонального рівня (47 закладів освіти і 8 методичних кабінетів) Науково-дослідної лабораторії інноваційних виховних технологій РДГУ;
- узагальнення результатів експериментально-виховної діяльності в закладах освіти десяти районів Рівненщини під керівництвом Т. Дем'янюк; характеристика інноваційної освітньої практики в закладах освіти Рівненської області;
- уточнення змісту базових понять, як-то: «освітня діяльність» Т. Дем'янюк визначається як вид соціальної практики, як вид професійної діяльності, змістом якої є навчання, виховання, розвиток особистості й формування особистісних цінностей; «експериментально-виховна діяльність» потрактовується як продуманий і цілеспрямований процес конструювання й апробації нових практик виховання, що враховує чинники невизначеності, але орієнтований на експертизу й строгий контроль змін у цій практиці; це важливий засіб розвитку педагогічної системи, розробки й упровадження інновацій для створення нових знань і моделей виховного процесу, що сприяють підвищенню якості й ефективності виховання учнів. За своєю сутністю експериментально-виховна діяльність педагога-практика Т. Дем'янюк є інноваційно-дослідницькою діяльністю із заданими вихідними установками, що представляють собою конкретні рішення, які регулюють цю діяльність.

3. Нові факти, одержані здобувачем

Дисертаційна робота Поліщук І. В. «Освітня і експериментально-виховна діяльність Тамари Дмитрівни Дем'янюк (1944–2013)» переконує в тому, що авторкою було виконано великий обсяг теоретично-пошукової та дослідницької роботи, ґрунтовно проаналізовано джерельну базу дослідження (383 найменування, з них 13 іноземними мовами), що дало можливість здійснити актуалізацію досвіду вченої, визначити можливості і перспективи використання освітньо-виховної спадщини Т. Дем'янюк в сучасній педагогічній науці.

Схарактеризовуючи наукову новизну дослідження, варто зауважити, що вона вирізняється значною кількістю позицій, зокрема у результаті комплексного аналізу у педагогічній науці дисертанткою *уперше* теоретично обґрунтовано:

- цілісно освітню і експериментально-виховну діяльність Т. Дем'янюк й розкрито зміст її наукових поглядів в контексті розвитку вітчизняної освіти ХХ-ХХІ ст. задля осмислення педагогічної спадщини в цілому й різноманітних аспектів діяльності педагогині, які мають принципове значення для сучасної системи виховання й науки;

- з'ясовано провідні чинники формування педагогічного вчення Т. Дем'янюк, виокремлено періоди становлення професійної діяльності педагогині (радянський та державної незалежності України,) зацентовано увагу на різновекторності освітньої діяльності та схарактеризовано її багатогранність (навчальний, методичний, виховний, просвітницький, управлінський, науковий, експериментальний напрями);

- представлено науково-педагогічний портрет ученої, дослідниці та науковця Т. Дем'янюк та здійснено аналіз її наукової школи;

- розкрито зміст експериментально-виховної діяльності закладів освіти м. Рівне та Рівненської області під керівництвом Т. Дем'янюк, які виступали експериментальними майданчиками всеукраїнського (19 напрямів) та регіонального рівнів (47 закладів освіти і 8 методичних кабінетів) Науково-дослідної лабораторії інноваційних виховних технологій РДГУ;

- з'ясовано, що в кожному напрямі експериментально-виховної діяльності науковим керівником – Т. Дем'янюк було чітко і науково обґрунтовано алгоритм дослідно-експериментальної роботи; узагальнено результати експериментально-виховної діяльності в закладах освіти десяти районів Рівненщини; схарактеризовано інноваційну освітню практику в закладах освіти Рівненської області за пріоритетними напрямками, визначеними Національною доктриною розвитку освіти;

- *уточнено* зміст базових понять «освітня діяльність», «експериментально-виховна діяльність» та похідних від них.

Вагомим є те, що авторка у процесі дослідження доповнила біографічні відомості фактологічним та аналітичним матеріалом про життя та освітній доробок Т. Дем'янюк, увела раніше неопубліковані праці вченої, спогади приватних осіб,

архівні матеріали (45 справи); визначила особливості генези її інноваційної експериментально-виховної діяльності; виокремила наукові положення про експериментально-виховну діяльність педагогині, особливий соціальний ефект доробку вченої щодо співпраці сільських шкіл Рівненщини з Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти, Інститутом проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, Рівненським державним гуманітарним університетом, Рівненським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти, – що уможливило поглибити й конкретизувати відомості про педагогічну діяльність Т. Дем'янюк, її вплив на освітні процеси ХХ ст.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Високий ступінь обґрунтованості й достовірності результатів дослідження Поліщук І. В. підтверджується завдяки системному аналізу теоретичного матеріалу; встановленню причинно-наслідкових зв'язків між складниками дослідження; широкою й поліаспектною джерельною базою з проблематики та ґрунтовному її опрацюванню.

Результати дослідження засвідчили досягнення мети й вирішення окреслених завдань завдяки використанню аргументованого комплексу методів наукового дослідження. У цілому дисертаційне дослідження Поліщук І. В. виконане на високому науковому рівні. Вірогідність наукових положень, висновків, забезпечується обґрунтованістю наукових позицій та можливістю втілення отриманих результатів у практику освітньо-виховної роботи закладів освіти.

5. Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Дисертаційна робота Поліщук І. В. містить нові, раніше не захищені науково обґрунтовані результати дослідження, які підтверджують вирішення окреслених завдань, зокрема: схарактеризовано історіографію й систематизовано джерельну базу та актуалізовано категорійно-понятійний апарат дослідження; розкрито життєвий і творчий шлях вченої-викладачки у контексті розвитку вітчизняної освіти; схарактеризовано різновекторну освітню діяльність Т. Дем'янюк, представлено науково-педагогічний портрет ученої; здійснено аналіз внеску Т. Дем'янюк в організацію інноваційної експериментально-виховної діяльності освітніх закладів Рівненщини. На основі пошукової діяльності та здійсненого аналізу укладено й опубліковано бібліографічний покажчик праць Т. Дем'янюк «Тамара Дмитрівна Дем'янюк: біобібліографічний покажчик» (2019).

Не викликає сумніву і практичне значення одержаних результатів, що полягає в можливості застосування наукових положень і висновків дослідження для покращення і підвищення якості освітньої та експериментально-виховної діяльності закладів загальної середньої, позашкільної та вищої освіти; під час вивчення майбутніми педагогами навчальних дисциплін з циклу педагогіки, а також у системі

післядипломної освіти педагогічних працівників; у підготовці підручників, навчальних і методичних посібників, у розробці елективних курсів, програм самостійної роботи здобувачів вищої освіти; у діяльності наукових гуртків.

Результати дослідження впроваджено в освітньо-виховний процес Донбаського державного педагогічного університету (ДДПУ) (м. Слов'янськ) (довідка впровадження № 01-10-14 від 18.05.2022), Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (м. Миколаїв) (довідка впровадження № 01/121/01/288 від 17.05.2022), Житомирського державного університету імені Івана Франка (м. Житомир) (довідка впровадження № 400/01 від 18.05.2022), Рівненського державного гуманітарного університету (м. Рівне) (довідка впровадження № 01-12/26 від 16.05.2022), Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Рівне) (довідка впровадження № 01-12/366 від 18.05.2022).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Позитивно оцінюючи практичну значущість дослідження Поліщук І. В. «Освітня і експериментально-виховна діяльність Тамари Дмитрівни Дем'янюк (1944–2013)», звертаємо увагу на тому, що основні положення дисертації полягають в актуалізації педагогічного досвіду Т. Дем'янюк й обґрунтуванні перспектив його інтерпретації з метою організації й удосконалення інноваційної експериментально-виховної діяльності закладів загальної, позашкільної та вищої освіти.

Матеріал здійсненого дослідження може бути використаним під час вивчення майбутніми педагогами курсів педагогіки, педагогіки вищої школи, теорії і методики виховання, педагогічного краєзнавства, при написанні кваліфікаційних робіт й ін.; а також у системі післядипломної освіти педагогічних працівників; у підготовці підручників, навчальних і методичних посібників, у розробці елективних курсів, програм самостійної роботи здобувачів вищої освіти; у діяльності наукових гуртків.

7. Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом

Оцінюючи ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, представлених у дисертаційній роботі, зауважимо, що вона забезпечується чіткою структурою роботи, яка відображає логіку й послідовність дослідження та презентована вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел, змістовними додатками, що відповідає вимогам щодо дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Зміст кожного розділу відповідає окресленим меті та завданням дослідження, а підсумками є наукові ґрунтовні висновки. Ретельний аналіз джерельної бази дослідження, глибоке усвідомлення авторкою проблеми уможливило чітко визначити науковий апарат дослідження, що сприяло визначенню вектора наукового пошуку щодо здійснення цілісного аналізу освітньої і

експериментально-виховної діяльності Т. Дем'янюк у контексті розвитку освіти й виховання у ХХ–ХХІ ст. задля актуалізації педагогічного досвіду вченої в умовах Нової української школи.

У *першому* розділі – «Теоретичні засади дослідження» – здійснено аналіз теоретичних засад дослідження (історіографії проблеми, джерельної бази та категорійно-понятійного апарату дослідження); проаналізовано життєвий і творчий шлях Т. Д. Дем'янюк у контексті розвитку вітчизняної освіти.

На позитивну оцінку заслуговує схарактеризована історіографія педагогічної спадщини Т. Дем'янюк (1944–2013) та класифікована за змістовим і видовим критеріями джерельна база дослідження: нормативно-правові документи, що регулювали систему освіти у досліджуваній період; понад 250 друкованих праць вченої; нарративні джерела; публікації періодичних видань; інтерпретаційні джерела, відтак, дають змогу проаналізувати сукупність ідей, поглядів, які визначали спрямованість діяльності Т. Дем'янюк. Авторкою схарактеризовано категорійно-поняттєвий апарат, зокрема з'ясовано сутність ключових понять дослідження: «освітня діяльність» та «експериментально-виховна діяльність».

Заслуговує на увагу проаналізований життєвий і творчий шлях Тамари Дмитрівни Дем'янюк, що знайшло своє відображення у життєписі – «особистісна» історія, яка розглядається у світлі двох періодів – радянського та державної незалежності України, на основі феноменологічного й біографічного підходу через історико-культурні засади. Це дозволило авторці з'ясувати провідні чинники, котрі вплинули на формування освітньо-педагогічних ідей Т. Дем'янюк і на виникнення в неї прогресивних переконань та визначення змісту її педагогічної діяльності, формування її як науковця і педагога.

Дисертанткою доведено, що творчий доробок Т. Дем'янюк багатогранний: учена є авторкою понад 250 наукових праць, у яких віддзеркалено її погляди на освіту, виховання дітей та молоді, підготовку вчителя, управління закладом освіти, позашкільну освіту й ін.

Ознайомлення із змістом дисертації переконує в тому, що Поліщук І. В. було виконано великий обсяг науково-пошукової роботи, проаналізовано значну кількість теоретичних, методичних джерел, архівного матеріалу, вивчено, узагальнено та апробовано позитивні здобутки з проблеми в освітньо-виховному процесі закладів освіти.

У *другому* розділі – «Освітня діяльність Т. Дем'янюк» – визначено та схарактеризовано основні напрями освітньої діяльності педагогині; здійснено аналіз діяльності наукової школи професора Т. Дем'янюк; представлено науково-педагогічний портрет ученої, дослідниці та науковця Тамари Дмитрівни Дем'янюк.

У ході виконання дисертаційного дослідження авторка чітко визначає та схарактеризовує основні напрями освітньої діяльності та переконливо доводить, що

кожен із окреслених напрямів Т. Дем'янюк збагатила новими ідеями, а прикметною особливістю є її прогресивність думки, відтак, науково-педагогічна діяльність, ідеї і погляди педагогині не втратили свого значення й донині.

На позитивну оцінку заслуговує здійснений аналіз діяльності наукової школи професора Т. Дем'янюк, що надало можливість виокремити властиві ознаки наукової школи та стверджувати наступне: за типом наукової діяльності її школа є науково-дослідною; за типом наукової ідеї, яка досліджується – експериментальною; за функціональним призначенням знань – прикладною; за рівнем локалізації – всеукраїнською.

Авторка використовує мікроісторичний підхід, надаючи пріоритет специфічним першоджерелам, здійснюючи аналіз та узагальнення спогадів колег, однодумців, учнів, рідних, авторка представляє науково-педагогічний портрет ученої, дослідниці та науковця Тамари Дмитрівни Дем'янюк крізь призму характеристики: напрям та сфера педагогічної діяльності; педагогічна майстерність; світогляд; особисті якості; взаємодія з колегами та вихованцями.

У *третьому* розділі – «Експериментально-виховна діяльність Т. Дем'янюк в освітніх закладах Рівненщини» – розкрито сутність експериментально-виховної діяльності в закладах освіти; здійснено аналіз та схарактеризовано експериментально-виховну діяльність в закладах освіти Рівненщини під керівництвом Т. Дем'янюк; визначено специфіку всеукраїнської експериментально-виховної діяльності в освітніх установах.

Безсумнівно високої оцінки, на наш погляд, заслуговує розкриття змісту експериментально-виховної діяльності закладів освіти м. Рівне та Рівненської області під керівництвом Т. Дем'янюк, які виступали експериментальними майданчиками всеукраїнського (19 напрямів) та регіонального рівня (47 закладів освіти і 8 методичних кабінетів) Науково-дослідної лабораторії інноваційних виховних технологій РДГУ. Авторкою схарактеризовано кожний напрям експериментально-виховної діяльності під керівництвом Т. Дем'янюк та доведено, що найбільш ефективною виявилася діяльність педагогічних колективів, яка передбачала чітку постановку мети, розробку та апробацію Концепцій та цільових творчих програм виховання та розвитку особистості, забезпечення внутрішніх інновацій з урахуванням об'єктивної організації усього життя колективу і суб'єктивної сторони психічних станів, переживань, розвитку моральних рис особистості. Закцентовано увагу на тому, що це ті інновації, які здійснювалися шляхом модернізації змісту, форм і методів виховання і науково-методичного забезпечення, змістових та технологічних нововведень (розробку та апробацію концепцій, цільових творчих програм, модульний підхід у методичній роботі).

На основі здійсненого аналізу вищезначеного дисертанткою доведено, що сутність експериментально-виховної діяльності розкривається лише через взаємодію й взаємопроникнення науки й практики в їхній єдності.

Заслуговує на увагу і окремої позитивної оцінки узагальнені результати експериментально-виховної діяльності в закладах освіти десяти районів Рівненщини під керівництвом Т. Дем'янюк; а також схарактеризована інноваційна освітня практика в закладах освіти Рівненської області. Також доведено, що до позитивних результатів експериментально-виховної діяльності всеукраїнського й регіонального рівнів віднесено внутрішні інновації, оновлення парадигми освітньо-виховного процесу, розширення мережі учнівських об'єднань за інтересами, зміни в методичній роботі й ін.

Варто підкреслити, що подальшого розвитку набули наукові положення про експериментально-виховну діяльність Т. Дем'янюк, особливий соціальний ефект доробку Т. Дем'янюк щодо співпраці сільських шкіл Рівненщини з Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти, Інститутом проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, Рівненським державним гуманітарним університетом, Рівненським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти й ін.

Заслуговує на окрему увагу те, що дисертанткою до наукового обігу уведено раніше неопубліковані праці Т. Дем'янюк, спогади приватних осіб про вчену, архівні матеріали (кількість справ – 45), що уможливило поглибити й конкретизувати відомості про життя, педагогічну та інноваційну експериментально-виховну діяльність, вплив ученої на освітні процеси ХХ – ХХІ ст.

Дисертаційна робота свідчить про наукову зрілість дисертантки, її вміння окреслити поле наукового пошуку, бачити та проєктувати шляхи вирішення проблеми, готовність розв'язувати завдання на високому науковому рівні. В цілому дисертаційна робота Поліщук І. В. за своїм змістом і формою є завершеним самостійним дослідженням.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Високо і позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дослідження, водночас, можна висловити певні побажання, пропозиції, а саме:

1. Дисертантка у роботі зазначає про основні напрями освітньої діяльності Т. Дем'янюк, зокрема про організаційний напрям, управлінську діяльність на посаді завідувача кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету. На нашу думку, повніше розкриття означеного й представлення у схемі, дало б змогу виразніше продемонструвати поліаспектність діяльності кафедри під керівництвом професора Т. Дем'янюк (напрями наукової роботи викладачів, діяльність гуртків, клубів, центрів, соціологічної служби при кафедрі теорії і методики

виховання), а також активну взаємодію професорсько-викладацького й студентського колективів університету, що у свою чергу, знайшло відображення у розробленій Т. Дем'янюк моделі діяльності кафедри.

2. У розділі 2 дисертації авторка подає організаційно-педагогічну модель діяльності Науково-дослідної лабораторії інноваційних виховних технологій, яка потребує детальнішого обґрунтування її складників (педагогічні умови, етапи й т. ін.) задля увиразнення особливостей діяльності означеної лабораторії під керівництвом професора Т. Дем'янюк.
3. Ураховуючи практичну цінність дисертаційної роботи, доцільно висловити побажання щодо представлення результатів дослідження з організації освітньої та експериментально-виховної діяльності за Т. Дем'янюк у формі методичних рекомендацій для педагогів закладів освіти різних рівнів.

Проте висловлені побажання, пропозиції мають переважно дискусійний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку результатів представленої дисертаційної роботи.

9. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях

Результати дослідження пройшли належну апробацію, обговорювалися на 4 міжнародних, 14 всеукраїнських та інших регіональних наукових конференціях. Матеріали дисертації висвітлено в 13 одноосібних наукових публікаціях, із них 4 відображають основні наукові результати, з яких 3 у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжних наукових виданнях; 6 – апробаційного характеру; 3 – додатково висвітлюють наукові результати.

Аналіз змісту публікацій засвідчує, що наукові положення, отримані результати проведеного дослідження повною мірою представлено у друкованих наукових працях.

10. Загальний висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Загалом аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційне дослідження Поліщук Ірини Віталіївни «Освітня і експериментально-виховна діяльність Тамари Дмитрівни Дем'янюк (1944–2013)», є завершеним і самостійним дослідженням, у якому отримані нові науково обґрунтовані результати. Зважаючи на актуальність, наукову новизну, важливість одержаних дисертанткою результатів дослідження, їх обґрунтованість і вірогідність та вагому практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Поліщук Ірини Віталіївни «Освітня і експериментально-виховна діяльність Тамари Дмитрівни Дем'янюк (1944–2013)», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, відповідає вимогам пп. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова

Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44), які ставляться до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а також наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 (із змінами) щодо оформлення дисертаційних робіт. Авторка – Поліщук Ірина Віталіївна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки
початкової, інклюзивної та вищої освіти
Рівненського державного
гуманітарного університету

Р. Л. Сойчук

